

Een prologus „Burgerlijken Zin.“

De laatste overland-post-berigten hebben ons halve hun gewoon contingent van berichten, aardbevingen, overstroopen en zeerooverijen, een curieus speciel geleverd van den constitutionele, den liberalen geest en dien onder gelukkigen takt; die ons „zinnig“ homogeen ministerie zo onder keuschetst. Dit curieuse speciel van de KEMPENASCH-DONKER regeerings-manier bestaat uit drie deelen, namelijk 1o. uit een Koninklijk Besluit van den 19den augustus, gecontrasigneerd door den (ex-behoudenden thans reformistisch-progressivistischen) minister van Marine en Koloniën RIJK; 2o. uit een geheime missive van dienzelfden minister de dato 21 augustus; 3o. uit een besluit van den Gouverneur-Generaal van 27 oktober, waarbij deze twee stukken ter kennis der ingezetenen worden gebracht, om hun vooral op het hart te drukken en bij wijze van moraal-diep in hunne gemoederen te prenten, van nu toch vooral in het vervolg beter op te passen en te zorgen dat de landsvaders niet tot ernstiger maatregelen de toevlugt moeten nemen.

Het Koninklijk Besluit zelf is niet veel meer dan een getuigschrift van goed gedrag aan den Gouverneur-Generaal afgegeven bij gelegenheid van zijne handelwijze bij hetgeen het besluit vrij hoogdravend noemt „de gebeurtenissen welke te Batavia hebben plaats gehad.“ Die „gebeurtenissen“ — men zou denken dat er sprake was van het uitroepen eener socialistisch-democratische republiek — bepalen zich, gelijk men zich herinneren zal, bij eene vergadering van een paar honderd heeren, die klachten hebben geuit tegen de Delftsche school, en die wel gaarne eenige zekerheid wilden hebben, van niet onverhoeds 's nachts uit den slaap te worden opgewekt, om aan boord van een schip gebracht en naar Nederland gedeporteerd te worden. Ten einde de Nederlandsch-Indische burgers van het herhalen van dergelijke afschuwelijke uitpattingen en buitensporigheden af te schrikken, wordt den Gouverneur-Generaal door Zr. Ms. nieuwe vrijzinnige regering ten sterkste op het hart gedrukt, om toch vooral „alles wat de rust en orde aldaar zou kunnen bedreigen,“ (men weet wat Oost-Indische rust en wat Oost-Indische orde beteekent, zie den heer VAN HOËVEL in voce) „met gestrengheid te keeren en tot dat einde gebruik te maken van de magt, hem bij het reglement op het beleid der regering verleend.“ (Die goede Oost-Indische Nederlanders mogten zich anders eens aan inbeelden, dat zij ook staatsburgerlijke regten, grondwettige vrijheden en waarborgen hadden!) (1) Een dergelijke maatregel is nu zeker reeds op zichzelf noch zeer constitutioneel

noch zeer liberaal, maar de kroon wordt op het werk gezet door hetgeen de heer minister RIJK, die het zeker zoo nog niet fraai genoeg vond, in zijne „geheime“ missive aan den Gouverneur-Generaal er heeft bijgevoegd.

De heer RIJK vertelt daarin „dat de mededeelingen van den Minister van Staat, Gouverneur-Generaal, over de gebeurtenissen te Batavia in de maand mei 1848, eenen pijnlijken indruk bij Z. M. den Koning, hebben te weeg gebracht, niet alleen omdat dezelve ongunstig afsteken bij hetgeen de Europeesche staatkundige aangelegenheden in het moederland hebben opgeleverd; maar ook, omdat sommigen, die door ambtspligten geroepen zijn het voorbeeld te geven, op eene roekeloze wijze zich hebben gesteld op den voorgrond, tot het voorbrengen van grieven, in strijd met de bestaande orde van zaken in de kolonie en met hunne pligten als ambtenaar en ingezetenen aldaar; dat dergelijke gevaarlijke (!?) handelwijze het HOOGSTE ONGENOEGEN des Konings heeft gaande gemaakt, en Z. M. zulks aan allen, die daarbij betrokken mogten zijn, op eene NADRIJKELIJKE wijze wil hebben kenbaar gemaakt, onder mededeeling, dat er alle termen bestonden, om hen van hunne ambten te ontzetten en uit de kolonie te verwijderen“ (brr. brr. brr. brr. brr.!!!) „aan het oordeel van den Minister van Staat, Gouverneur-Generaal, overlatende, om, ALSNOG, meer ernstige maatregelen te nemen.“

Indien men het niet in de officiële Staats-Courant las, zou men inderdaad meenen den brief van eenen veroordeelden vader of voogd aan eenen schoolmeester te lezen, waarbij hem wordt te kennen gegeven, dat men zeer te vrede is dat hij, dien ondeugenden jongen eens goed onder handen heeft genomen, dat, als hij in het vervolg niet beter oppast, hij hem nog wel wat forscher aan mag pakken en dat men hem zelfs volkomen vrijheid laat om, zoo hij het noodig oordeelt, den weerspannigen knaap nog eens wat beter te regt te zetten, zijnde papa of voogd zeer gramstorig over het baldadig gedrag van den knaap, dat al heel leelijk afsteekt bij de zoetheid en oppassendheid van de broertjes en zusjes te huis, en dat nog wel nu papa aan de broertjes te huis zoo'n mooi hobbelpaard present heeft gegeven! (NB. alsof dat dien armen jongen op de kostschool iets hielp die ook zoo graag een hobbelpaard zou gehad hebben.)

Dat de gebeurtenissen te Batavia bij Z. M. „eenen pijnlijken indruk“ hebben te weeg gebracht, is zeker jammer. Maar men moet erkennen, dat sommige menschen dan toch ook al zeer „pijnlijk“ van aard zijn, want het is ons volkomen onverklaarbaar, waarin dat „pijn“ veroorzakende gelegen is. Wij hebben niets zoo bijzonder verschrikkelijks in die vergadering gezien. Wij hebben er alleen in gezien, dat de Nederlanders in de koloniën nog niet zoo gedemoraliseerd en verbasterd waren, om niet de behoeften aan meer burgerlijke vrijheid — wat zeggen wij? aan minder willekeur — te gevoelen, dan thans

hun lot is. Zij verlangden slechts iets minder dan die vrijheid welke wij onder de VAN MAANENS, den HALLS en DE RAPPARDS genoten, en die zelfs voor de landskinderlijke, vertrokken, de, hoopvolle, onderworpen-gelovige en gerekt-geduldige oud-Nederlanders toch ten laatste te benaauwd werd. Was dat oude kleed, wat wij te lang leste ontgroeid waren, niet te ruim voor onze broeders aan deze zijde van den Oceaan? Deed dit Zr. Majesteits regering — de liberale heeren RIJK en DONKER en DE KEMPENASCH enz. zoo „pijnlijk“ aan? Stak dit zoo „ongunstig“ af, bij hetgeen de Europeesche staatkundige aangelegenheden in het moederland (zoo luidt de officiële kakographie) „hebben opgeleverd?“ Waarlijk, mijnheer RIJK had zeer veel verwachting van het geduld, of zeer weinig verwachting van het verstand zijner medeburgers, wanneer hij inderdaad verwachtte, dat zij dergelijke zotteklap — om geen harder woord te bezigen — voor goede munt zouden opnemen.

Wat beteekent het dat sommigen, die door ambtspligten geroepen zijn het voorbeeld te geven, op eene roekeloze wijze, zich hebben gesteld op den voorgrond, tot het voorbrengen van grieven, in strijd met de bestaande orde van zaken in de kolonie en met hunne pligten, als ambtenaars en ingezetenen aldaar.“ Hoe? is het „roekeloos“ grieven in te brengen? Mag men zich zelfs niet beklagen? niet aantoonen wat verkeerd is? wat redding kan aanbrengen? Is dit in strijd met de bestaande orde van zaken in de kolonie? Ziedaar dan eene „bestaande orde“ die al zeer dringend verandering eischt? In Oost-Indië is het de plicht der ambtenaren — geene grieven voor te brengen! Is dit ironie, onnoozelheid of ernst? Waarlijk, wij weten het niet:

„Is al te gek voor ernst en al te laf voor jok.“

„Dergelijke gevaarlijke (!) handelwijze heeft het HOOGSTE ONGENOEGEN des Konings gaande gemaakt.“ Inderdaad eene vreemde kennisgeving voor een constitutioneel minister! Van eenen minister van LODEWIJK XIV, van Keizer NAPOLEON of Czaar NICOLAAS zouden wij het begrijpen, maar van den constitutioneelen minister van een grondwettig Koning begrijpen wij dat schermen met „Konings „pijnlijke indrukken“ en Zr. Ms. „hoogste ongenoegen“ niet. Trouwens, de heer RIJK is eerst sinds kort van de behoudende tot de progressistische banieren overgelopen, en het is niet te verwonderen, zoo hij soms weder eens in den ouden toon vervalt. De oude Adam komt altijd weder boven. Chassez le naturel; il revient au galop.

„Dat er alle termen bestonden om hen van hunne ambten te ontzetten en uit de kolonie te verwijderen, aan het oordeel van den Minister van Staat, Gouverneur-Generaal overlatende, om, alsnog, meer ernstige maatregelen te nemen.“ Dit is zeker wel het ongerijpste van allen. Een verantwoordelijk minister verklaart van onder zijne magt staande ambtenaren „dat er alle termen bestonden om hen van hunne ambten te ontzetten, en uit de kolonie te verwijderen“,

(1) Art. 24 van het reglement onder anderen luidt aldus: „De Gouverneur-Generaal heeft de magt om personen, hem gevaarlijk voor de openbare rust of veiligheid voorkomende, bij schriftelijken en eigenhandig onderteekenden last, in verzekerde bewaaring te doen nemen.“

De Gouverneur-Generaal heeft almede de magt, om dezulken of ook andere ingezetenen, wier verblijf in Nederlandsch-Indië door hem gevaarlijk geoordeeld wordt, van daar te verwijderen.“

woordige ontwerpen geschonden. En hoezeer het wenschelijk is, dat voor de toekomst kerk-bestuur en kerkelijk bestuur zich vervangen en zelfstandig in en door de kerk zelf worden gevestigd, zoo behoort het ontwerpen van nieuwe grondwettelijke bepalingen niet alleen aan de bijna geheel uit predikanten bestaande tegenwoordige kerk-besturen, maar behoorden, althans ook de provinciale collegiën van toezigt, daartoe mede te werken, maar vooral eene nieuwe grondwet der kerk op soortgelijke wijze als veleer onze grondwet van staat, door notabelen, vrijelijk door en uit de gemeente afgevaardigd, goedgekeurd of vastgesteld te worden.

—*—*—*—

Aan de Redactie der Arnhemse Courant.

Volgens het ministeriële voorstel zouden de uitgaven voor de Militaire geneeskundige dienst met 1 of f 34,700 worden verminderd.

Waarop men die vermindering vinden zal, op personeel? of materieel? is onbekend; waarschijnlijk voor een groot gedeelte op het personeel. (Op de uitgaven voor materieel vallen soms buitenkansjes eenige percents-kortingen voor!?)

Intusschen is bij de organisatie 1841 en reorganisatie 1843 het personeel reeds op een minimum gebragt, dat men nu reeds moeite heeft in de dienst te voorzien, en er in verscheidene kleine garnizoenen burger-geneesheeren met de dienst belast zijn.

Etenwel er moet en kan bezuinigd worden! en dat door eenvoudig te bepalen: *dat de huisgezinnen voortaan niet meer van 's rijks wege, dat is: voor der burgeren geld, geneeskundig zullen worden behandeld.*

Dat onderofficieren en soldaten, ten alle tijde, en de officieren op marsch, in de kampen, kantonementen en te velde van 's rijks wege genees- en heilkundig worden behandeld is billijk! doch dat men die gunst ook aan des officiers familie (vrouwen, kinderen, meiden en wat niet al) uitstrekt, is bij den berooiden staat onzer geldmiddelen onverdedigbaar. Waarom moet mijnheer de minister van Oorlog met f 12,000 inkomen, vrij doctor en apotheker hebben en die van een der Eerediensten met f 8000 tractement niet?

Heeft een generaal met f 8000 tractement meer recht om zijn knecht of meid voor 's lands rekening te doen behandelen als een gouverneur eener provincie?

Kan de luitenant met f 700 inkomen minder zijn doctor en apotheker betalen, dan de ontvanger in eene kleine gemeente.

Is de commies welke op de grenzen voor 3 à 400 guldens eene allerlastigste dienst heeft, niet even zeer een rijks-ambtenaar, als de kavallerie-luitenant met f 12 à 1400 guldens? Geldverspilling is het, en anders niet, om éene klasse van ambtenaren eene gunst te doen genieten, waarvoor de reeds zoo zwaar door belastingen gedrukte burgers hunne zwaar verdiende penningen moeten opbrengen.

23 à 24,000 guldens zouden door de opheffing dier gunst worden gespaard; waarlijk niet te versmaden, als men daarbij in aanmerking neemt, dat onze bezuinigers, zelf met ophef gewagen van f 200 ingetrokken traktement van den consul te Elseneur! en van f 787 op de konijnenverdelgers.

Advertentiën.

Verkiezing voor de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Extract uit het Register der Besluiten van Gedeputeerde Staten der Provincie Gelderland.

Zaterdag, den 23sten December 1848.

Gezien de missive van den Heer Mr. J. R. Thorbecke d. d. 22 dezer, daarbij naar aanleiding van H. Ed. Gr. A. besluit van den 16den dezer No. 44 te kennen gevende, dat Zijn H. Geb. zich verhuurd vindt de eervolle benoeming tot lid der Tweede Kamer van de Staten-Generaal door het kiesdistrict Zutphen aan te nemen.

Is goedgevonden:

1o. enz.

2o. de besturen der gemeenten uitmakende het 3de hoofdkiesdistrict, onder mededeeling van het bovenstaande uit te noodigen, om daarvan door afkondiging en aanplakking de ingezetenen te verwittigen.

3o. te bepalen dat de kiesvergaderingen voor éene nieuwe keuze zullen plaats vinden op Dingsdag den 2den Januarij aanstaande, in de onder-kiesdistricten van het 3de hoofdkiesdistrict, en op Donderdag den 4den dier maand te Zutphen, als hoofdplaats van het 3de kiesdistrict, en zulks op de uren en plaatsen bij art. 2 van het Provinciaal Blad No. 103 dezes Jaars bepaald, zullende voorts de opening der stembiljetten plaats vinden op Vrijdag den 5den Januarij, des morgens ten 9 ure, en het proces-verbaal daarvan ten spoedigste bij H. Ed. Gr. Achtb. worden te gemoet gezien.

4o. het bestuur der voornoemde hoofdplaats uit te noodigen, om zoo spoedig mogelijk aan de besturen der hoofdplaatsen van de onder-kiesdistricten lering te zenden, de stembussen, en hun te doen

toekomen, de benodigde stembiljetten, (welke daartoe nevens deze aan het bestuur der hoofdplaats van het hoofdkiesdistrict worden toegezonden) voorzien aan de buiten zijde van het gemeente zegel der stad Zutphen, tevens met de insgelijks daartoe hiërbij gevoegde oproepings-brieven.

5o. de besturen der hoofdplaatsen van de onder-kiesdistricten uit te noodigen, om te handelen zoo als is voorgeschreven bij § 4 art. 3 van het Provinciaal Blad No. 103 dezes Jaars.

6o. de hoofden der betrekkelijke plaatselijke besturen uit te noodigen, om te zorgen dat voor of op Vrijdag den 29sten dezer de oproepings-brieven en stembiljetten (de eerste gesloten met lak ouwel of stijsel) worden overhandigd zoo als bij § 6. van den aangehaalden 3den artikel van Provinciaal Blad No. 103 is bepaald.

7o. de hoofden der plaatselijke besturen in de hoofdplaats van het district en in die van de onder-kiesdistricten, en wien zulks verder moge aangaan uit te noodigen, om op te volgen en na te leven alle de ter dezer zaken dienende bepalingen in het voorn. Provinciale Blad No. 103 opgenomen, zullende de betrekkelijke processen-verbaal ingerigt moeten worden, volgens de voorschriften bij Provinciaal Blad No. 105 gegeven, onder in acht-neming van die wijzigingen, welke met de tegenwoordige verkiezing in verband staan, terwijl dezelve geheel in schrift zullen moeten worden opgemaakt op schrijfpapier van gewoon formaat.

En zal extract dezes gezonden worden aan de Burgemeesters van de gemeenten van het 3de district, en voorts in de Nijmeegsche en Arnhemse Couranten, worden geplaatst.

Accordeert met voorn. Register.

De Griffier der Staten.

L. A. J. W. SLOET.

Provincie GELDERLAND

Proces-verbaal bevattende de uitkomsten der verkiezingen van een lid der Tweede Kamer van de Staten-Generaal, in het 2de hoofddistrict, ten gevolge van het niet aannemen der vroeger op Jonkheer Nedermeijer Ridder van Rosenthal uitgebragte keuze.

Op heden, Zaterdag den 23sten December 1848, is door ons Gedeputeerde Staten der Provincie Gelderland, in vergadering kennis genomen van het proces-verbaal der uitgebragte stemmingen door de kiezers in het 2de hoofddistrict dezer Provincie, gestrekt hebbende tot de verkiezing van een lid der Tweede Kamer van de Staten-Generaal, ten gevolge van het niet aannemen der benoeming, vroeger op Jonkheer Nedermeijer Ridder van Rosenthal uitgebragt, — zomede van de tevens ingezondene stembiljetten — en is daaruit gebleken, dat daarbij geene volstreckte meerderheid is verkregen, zijnde van de 545 stemmen, welke in aanmerking zijn gekomen, 262 uitgebragt op Mr. G. Groen van Prinsterer en 255 op Mr. M. J. de Man, en zullende mitsdien eene herstemming moeten plaats hebben, tusschen de beiden evenbedeelde personen.

En is hiervan dit proces-verbaal door ons opgemaakt, hetwelk aan de belanghebbende besturen medegedeeld en waaraan voorts door middel van de Nijmeegsche en Arnhemse Couranten de noodige bekendheid zal worden gegeven.

Gedaan te Arnhem, op datum als boven.

SCHIMMELPENNING VAN DER OIJDE.

Ter ordonnantie,

De Griffier der Staten,

L. A. J. W. SLOET.

Op Vrijdag den 29sten December aanstaande, des voormiddags ten 11 ure, zullen in het Logement de Kroon te Dieren, publiek worden verkocht:

Verscheidene perceelen BEUKENBOOMEN, PEPPELS, fijne DENNEN en BRANDHOUT, alles staande en gelegen onder den Huize Dieren.

Aanwijzer G. J. HOF, op den Huize Dieren.

Houtverkoop.

De Notaris S. THIEBOU VAN ZUIJDAAM, residentie te Terborg, zal op Woensdag den 3den Januarij 1849, des morgens om 10 uur, in de Zwaan te Varsseveld, publiek verkoopen:

70 perceelen Zware EIKEN- en DENNENBOOMEN staande op de Boschkapel onder Sinderen, en 8 perceelen dito BEUKENBOOMEN op Breukelaar, alles bij en onder Varsseveld.

Op Zaterdag den 30sten December 1848, des namiddags ten één ure, zal de kommanderende Officier van het Regiment Veld-Artillerie, op het Valkhof te Nijmegen, voor het huis van den Herbergier J. BERENDS, in het openbaar doen verkoopen tegen contante betaling:

14 stuks op Reforme gestelde ARTILLERIE-PAARDEN, welke een uur voor den Verkoop ter aangeduide plaatse zullen te bezigtigen zijn.

+++ Wordt gevraagd KOST, INWONING en + + + OPPASSING voor een oud HEER, bij fatsoenlijke burgerlieden, op het Land in de Provincie Gelderland. — Adres, brieven franco, onder Letter H, bij den Boekhandelaar J. A. DOIJER te Arnhem.

WATERZUCHT.

Iedere soort van Waterzucht kan door de **HOLLOWAY'S PILLEN** genezen worden. Vele vrouwen zijn op zekeren leeftijd aan deze ziekte onderhevig, welke zich het eerst openbaart door swelling der voeten, beenen en handen, en vervolgens het geheele gestel inneemt. Honderden van waterzuchtige lijders (om het even of hunne ziekte als hopeeloos beschouwd werd) zijn door het gebruik der **HOLLOWAY'S PILLEN** genezen. Tot voorbeeld diene: De Heer **ROBINSON**, de grootste pachter en veehandelaar te Wootton in Bedfordshire (hetwelk in dien tijd publiek gemaakt is) die, nadat zijn lijfarts verklaard had, dat hij geen drie dagen langer kon leven, zich zelven door de **HOLLOWAY'S PILLEN** genas.

Door het vermeerderd debiet zijn de Prijzen thans de volgende:

Doosjes Pillen van f 0.90, f 2.10 f 3.30, f 7.75, f 15.50, f 23.50; Potjes Zalf van f 0.90, f 2.10, f 3.30, f 8.15 f 15.90, f 23.90.

Zijn op franco-aanvraag, a contant te bekomen, bij den Heer **F. ROMELIJN**, Fz., Depothouder te Arnhem; alsmede te Londen, Strand 244, **HOLLOWAY'S** Etablissement.

** **G. VAN ELDIK THIEME** te Arnhem, heeft uitgegeven en alom verzonden:

GELDERSCHE

Volks-Almanak voor 1849.

15de Jaargang; 13 Vel druks met 2 fraaije Platen. Prijs 75 Cts.

NB. NB. De vorige JAARGANGEN zijn à 40 Cts. verkrijgbaar; komplette stellingen 1835—1848, dus 14 JAARGANGEN, à f 4.80.

VOOR f 2 IN PLAATS VAN VOOR f 4.25, zoo lang de voorraad strekt:

ALEX. DUMAS, ASCANIO. Eene Geschiedenis onder FRANS I, 31 Vel gr. 8o. Compresse Druk.

** Door **W. H. VAN HEININGEN** te Utrecht en te Meppel, is alom verzonden:

HET EERSTE NUMMER VAN

NEDERLAND,

Een nieuw Tijdschrift:

DAT ZICH DOOR VORM EN INHOUD BIJZONDER ONDERSCHIEDT.

't Is daarom merkwaardig, omdat **NEDERLAND** GEENE VERTALINGEN, maar slechts OORSPRONKELIJKE STUKKEN zal bevatten, en Nederlands meest geachte Auteurs daartoe de behulpzame hand zullen bieden.

Ook is **NEDERLAND** aanbevelenswaardig, omdat het maandelijks eene doorlopende, korte, maar kernachtige beoordeeling zal geven van alle lectuur van smaak, welke in de vorige maand verscheen, zoodat de lezer geheel op de hoogte wordt gehouden der belletrie in Nederland. Zuiver wetenschappelijke werken worden hierin niet beoordeeld; ieder wetenschap toch heeft haar afzonderlijk orgaan; onnoodig is het daarom de kiesheid der lezersessen te kwetsen, door beoordeelingen die elders te huis behooren.

Verder verwijst de Uitgever naar het 1ste No., dat alom is te bekomen en mag worden omgesneden en gelezen; vooral zij, die in Leesgezelschappen zijn en gaarne interessante lectuur verlangen, werden daarom uitgenoodigd, die proeve te nemen.

INHOUD VAN No. 1:

A. L. G. TOUSSAINT, Den Abbeys II.

A. J. DE BELL, Een verschil van Opinie.

MINA. Uit het dagboek van een wed. waalde, medegedeeld door — S. —

CHONTHIA. Nederlands Letterkunde. Voorheen Een vogelperspectief.

De prijs per Jaargang is **SLECHTS f 8.**

Waterhoogte te Arnhem.

Den 27 Dec. 1848 Bl. 7 Palm 6 Druk; gew. 10 D. 1 D.

De prijs dezer coust is f 5 in de drie maanden. Afzonderlijke nummers 10 cents. Advertentiën van een tot vijf regels f 1.00 en voor elken regel daarboven 20 cents, behalve 35 cents zegelrecht voor elke plaatsing.

Te Arnhem, bij G. J. THIEME, Boekdrukker.